

ЗАХТЈЕВ ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЈЕШТАЈ О УРАЂЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Шифра за идентификацију дисертације: 1873/16

Шифра УДК (бројчано): 371.311.4-057.874

Web адреса на којој се налази извјештај Комисије о урађеној докторској дисертацији:
www.ffuis.edu.ba

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Молимо вас да, у складу са чланом 141. Закона о високом образовању, (Службени гласник РС број 67/20) дате сагласност на урађену докторску дисертацију:

Назив дисертације: **Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста**

Научна област УДК (текст): Интерактивна настава код ученика школског узраста

Презиме и име кандидата: **мр Слађана Вилотић**

Ментор и састав комисије за оцјену дисертације:

1. Др Бранка Ковачевић, редовни професор, Дидактика, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, ментор,
2. Др Бранка Брчкало, редовни професор, Методика васпитно-образовног рада, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву и
3. Др Небојша Мацановић, ванредни професор, Општа педагогија, Факултет политичких наука Бањалука, Универзитет у Бањој Луци.

Главни допринос дисертације:

Један од начина осавремењивања васпитно-образовног процеса је примјена интерактивних модела наставе с обзиром на то да исти омогућавају квалитетнији рад ученика а тиме и усвајање функционалних знања и цјеловит развој ученика. Интерактивна настава омогућава несметан развој ученика до свог максимума. У основи интерактивне наставе је доминантна активност ученика, као и адекватна социјално-емоционална интеракција која омогућава квалитетан рад ученика и постизање функционалних знања. Један од битних услова за примјену интерактивне наставе у свакодневној васпитно-образовној пракси је стручно оспособљавање наставника за предузимање нових и снажнијих улога: дијагностичара, планера, организатора и партнера за комуникацију. Васпитно-образовни процес може се реализовати примјеном различитих модела интерактивне наставе (наставу различитих нивоа сложености настава, проблемска настава, инклузивна индивидуализирана настава, и др.) који омогућавају квалитетнији рада ученика и усвајање функционалних знања а све у компатибилности са њиховим индивидуалним карактеристикама, способностима и могућностима. Креирање интерактивног васпитно-образовног процеса захтијева потпуно другачији начин мишљења и дјеловања, тј. нове улоге наставника, стварање повољне социо-емоционалне климе у одјељењу за квалитетан рад ученика, при чему је нагласак на активности ученика, као и међусобној интеракцији, како би сваки ученик имао прилику да учи и напредује у границама својих способности и могућности.

Кандидаткиња је нагласила значај истраживања примјене интерактивних метода у циљу подстицања мотивације, емпатије, ненасилне комуникације, реалне слике о себи, као и примјене стилова и техника учења и поучавања и њиховог утицаја на исходе квалитета рада ученика. Комисија је сагласна да су резултати експерименталног истраживања утицаја интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста указали на значај комплексних дидактичких метатеоријских и емпиријских истраживања проблематике интерактивне наставе.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата : мр Слађана Вилотић

Назив завршеног факултета: Филозофски факултет Пале

Одсјек, група, смјер: Педагогија

Година дипломирања: 2005.

Назив специјализације: -

Назив магистарске тезе: Дидактичко-методичке специфичности у инклузивном наставном процесу

Научно подручје: Педагогија

Година одбране: 2012.

Факултет и мјесто: Филозофски факултет Пале

Објављени радови кандидата:

1. Вилотић, С. Смрекић, У. (2006). Желим те разумјети. У приручнику *Заједничке радионице за друштвено одрастање* (стр. 1-3). Шпанска агенција за међународну сарадњу.

2. Вилотић, С. (2013). Модел провјере остварености исхода учења у наставном подручју познавања природе примјеном низа задатака објективног типа. *Образовна технологија бр. 1/2013*, стр. 61-76. УДЦ:371.263.

3. Вилотић, С. (2013). Ставови наставника - учитеља, васпитача и родитеља о инклузивном образовању. *Директор школе бр. 2/2013*. стр. 125-136. УДЦ: 37.012.

4. Вилотић, С. (2014). Ставови учитеља и наставника према дидактичко–методичком приступу у инклузивном наставном процесу. *Педагогија, LXIX*, 1,2014. стр. 97-105. УДК: 316.644:376.26/.36-057.874(497.11) ”2011“.

5. Вилотић, С. (2014). Улога и компетенције наставника у инклузивном наставном процесу. *Нова школа, часопис за теорију и праксу савремене школе и предшколства, вол. IX (1)*, стр. 76-89. 10.7251/NSK 1413007V. УДК 371.213:374.7.

6. Вилотић, С. (2017). Упоредна анализа процедуре уписа дјете у први разред основне школе у Републици Српској (шк. 2015/16. и 2016/17. година). *Образовна технологија бр. 3 – 4*. стр. 283 – 300.УДЦ: 372.4

7. Вилотић, С. (2017). Интерактивна настава и квалитет рада ученика млађег школског узраста. *Учење и настава, број 3*, стр. 457–472. ISSN 2466-2801. УДК 371.314.6 159.953.5-057.874

8. Вилотић, С. (2018). Ставови наставника разредне наставе према интерактивној настави. *Нова школа, број XIII (1)*, стр. 98-114. 10.7251/NSK1801098V. УДК 371.311.4 371.314.6

Назив и сједиште организације у којој је кандидат запослен: Републички педагошки завод РС

Радно мјесто: Инспектор – просвјетни савјетник за разредну наставу

Потврђујемо да кандидат испуњава услове утврђене чланом 141. Закона о високом образовању (Службени гласник РС број 67/20).

У прилогу достављамо:

- Извјештај Комисије о оцјени урађене докторске дисертације;
- Приједлог одлуке Наставно-научног вијећа Филозофског факултета Пале о усвајању извјештаја Комисије за оцјену урађене докторске дисертације.

Д Е К А Н

Проф. др Драга Мاستиловић

Телефон/факс: + 387 (0)57 223 479, 227 410, Адреса: Алексе Шантића 1 71420 Пале, е-пошта: info@ff.ues.rs.ba, http://www.ff.ues.rs.ba
Telefon/faks: + 387 (0)57 223 479, 227 410, Adresa: Alekse Šantića 1 71420 Pale, e-pošta: info@ff.ues.rs.ba, http://www.ff.ues.rs.ba
Број: 2195/20

Датум: 6. 10. 2020. године

На основу члана 61. Закона о високом образовању Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 67/20), члана 57. Статута Универзитета у Источном Сарајеву (број 01-С-294-III/11, 01-С-250-X/12, 01-С-41-XVII/13, 01-С-198-XX/13, 01-С-44-XVII/13 и 01-С-419-XXXIV/14, 01-С-716-1-XXII/16, 01-С-180-1-XXVIII/17 и 01-С-307-1-XXXIV/17) и члана 93. Статута Филозофског факултета Пале, Наставно-научно вијеће Филозофског факултета Пале, на 280. сједници, одржаној 6. октобра 2020. године, донијело је

ПРИЈЕДЛОГ ОДЛУКЕ

о извјештају Комисије за оцјену и одбрану докторске дисертације
кандидата мр Слађане Вилотић

I

Усваја се извјештај Комисије за оцјену и одбрану докторске дисертације *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* мр Слађане Вилотић, у саставу:

1. Др Бранка Ковачевић, редовни професор, Дидактика, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, ментор,
2. Др Бранка Брчкало, редовни професор, Методика васпитно-образовног рада, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву и
3. Др Небојша Мацановић, ванредни професор, Општа педагогија, Факултет политичких наука Бањалука, Универзитет у Бањој Луци.

II

Коначну одлуку о усвајању извјештаја Комисије за оцјену и одбрану докторске дисертације *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* мр Слађане Вилотић, донијеће Сенат Универзитета у Источном Сарајеву.

ПРЕДСЈЕДНИК ВИЈЕЋА

Проф. др Драга Мاستиловић

Доставити:

- Сенату Универзитета;
- Кандидату;
- Комисији (1-3);
- У досије;
- У списе;
- Архиви.

Одлуком Наставно-научног вијећа Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, број 1904/20 од 15.9.2020, именована је Комисија за оцјену и одбрану урађене докторске дисертације кандидата мр Слађане Вилотић под насловом *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста*

(у даљем тексту: Комисија)¹ у сљедећем саставу:

1. Др Бранка Ковачевић, редовни професор, Дидактика, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, ментор
2. Др Бранка Брчкало, редовни професор, Методика васпитно-образовног рада, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву
3. Др Небојша Мацановић, ванредни професор, Општа педагогија, Факултет политичких наука, Универзитет у Бањој Луци

Комисија је прегледала и оцијенила докторску дисертацију и о томе подноси Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ **о оцјени урађене докторске дисертације**

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области
Примарни задатак савремене школе је да кроз наставни и ваннаставни процес подстиче усвајање функционалних знања а тиме и развој способности ученика како би се у складу са индивидуалним могућностима развили у цјеловите и самосталне личности способне да уче, дјелују и живе. Како би остварила своју васпитно-образовну функцију, школа треба да буде свеобухватна, довољно флексибилна и способна да задовољи сазнајне потребе и интересовања ученика, без обзира на психо-физичке, социјално-економске, национално-вјерске и полне одреднице као и да буде спремна за остваривање друштвених циљева и задатака васпитања и образовања. У Републици Српској, као и у другим земљама у окружењу и свијету, законским и подзаконским актима загарантовано је право на школовање све дјеце без дискриминације по било којем основу. И поред тога веома је присутан проблем у реализацији ефиксаног наставног процеса који свим ученицима омогућава квалитетан

¹Комисија има најмање три члана од којих најмање један није у радном односу на Универзитету

рад и усвајање функционалних знања без обзира на њихове индивидуалне способности и могућности.

Пракса указује на то да традиционални модели наставе не могу да одговоре актуелним промјенама XXI вијека. У актуелном васпитно-образовном систему постоје велике разлике између теорије и праксе. Култура, компетенције, могућности и начин рада су само неки од разлога због којих постоји разлика између правила и њихове примјене. Једнак приступ на образовање за свако дијете без дискриминације и према његовим могућностима је право која се настоји осигурати и обезбиједити у склопу реформе школског система. И поред евидентних настојања надлежних институција и одговорних наставника (појединаца) значајан број дјеце и даље се школује на начин који није у складу са њиховим индивидуалним могућностима и способностима, што за посљедицу има и недостатак њихових функционалних знања.

Један од начина осавремењивања васпитно-образовног процеса је примјена интерактивних модела наставе с обзиром на то да исти омогућавају квалитетнији рад ученика а тиме и усвајање функционалних знања и цјеловит развој ученика. Интерактивна настава омогућава несметан развој ученика до свог максимума. У основи интерактивне наставе је доминантна активност ученика, као и адекватна социјално-емоционална интеракција која омогућава квалитетан рад ученика и постизање функционалних знања. Један од битних услова за примјену интерактивне наставе у свакодневной васпитно-образовној пракси је стручно оспособљавање наставника за предузимање нових и снажнијих улога: дијагностичара, планера, организатора и партнера за комуникацију. Васпитно-образовни процес може се реализовати примјеном различитих модела интерактивне наставе (наставу различитих нивоа сложности настава, проблемска настава, инклузивна индивидуализирана настава, и др.) који омогућавају квалитетнији рада ученика и усвајање функционалних знања а све у компатибилности са њиховим индивидуалним карактеристикама, способностима и могућностима. Креирање интерактивног васпитно-образовног процеса захтијева потпуно другачији начин мишљења и дјеловања, тј. нове улоге наставника, стварање повољне социо-емоционалне климе у одјељењу за квалитетан рад ученика, при чему је нагласак на активности ученика, као и међусобној интеракцији, како би сваки ученик имао прилику да учи и напредује у границама својих способности и могућности.

Кандидаткиња је нагласила значај истраживања примјене интерактивних метода у циљу подстицања мотивације, емпатије, ненасилне комуникације, реалне слике о себи, као и примјене стилова и техника учења и поучавања и њиховог утицаја на исходе квалитета рада ученика. Комисија је сагласна да су резултати експерименталног истраживања утицаја интерактивне наставе на квалитет рада

ученика млађег школског узраста указали на значај комплексних дидактичких метатеоријских и емпиријских истраживања проблематике интерактивне наставе.

2. Оцјену да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Урађена докторска дисертација *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* мр Слађане Вилотић представља оригиналан научни рад урађен по свим принципима и пропозицијама научно-истраживачког рада уз примјену одговарајућих научних метода.

Мр Слађана Вилотић је при изради рада користила релевантну литературу која се директно, додирно или општетеоријски односи на проблематику те је дошла до прегледа стања у датој области и до основе за ново позиционирање и интерпретацију резултата сопственог истраживања. За преузете мјерне инструменте урађена је провјера метријских карактеристика.

Анализа добијених података и резултата истраживања, као и њихова синтеза у виду генералних закључака представља значајан допринос за теорију и праксу у области дидактике.

Узевши у обзир наведено, Комисија је закључила да је докторска дисертација мр Слађане Вилотић резултат самосталног и оригиналног истраживања које је коректно методолошки реализовано у складу са основним методолошким стандардима и да као таква доноси научно врло вриједне резултате које је чине оригиналним научним дјелом.

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Мр Слађана Вилотић је радове из сљедећих библиографских јединица објављивала у научним часописима:

1. Вилотић, С. Смрекић, У. (2006). Желим те разумјети. У приручнику *Заједничке радионице за друштвено одрастање* (стр. 1-3). Шпанска агенција за међународну сарадњу.
2. Вилотић, С. (2013). Модел провјере остварености исхода учења у наставном подручју познавања природе примјеном низа задатака објективног типа. *Образовна технологија бр. 1/2013*, стр. 61-76. УДЦ:371.263.
3. Вилотић, С. (2013). Ставови наставника - учитеља, васпитача и родитеља о инклузивном образовању. *Директор школе бр. 2/2013*. стр. 125-136. УДЦ: 37.012.
4. Вилотић, С. (2014). Ставови учитеља и наставника према дидактичко–методичком приступу у инклузивном наставном процесу. *Педагогија, LXIX*, 1,2014. стр. 97-105. УДК: 316.644:376.26/.36-057.874(497.11) ”2011“.
5. Вилотић, С. (2014). Улога и компетенције наставника у инклузивном наставном процесу. *Нова школа, часопис за теорију и праксу савремене школе и предшколства, вол. IX (1)*, стр. 76-89. 10.7251/NSK 1413007V. УДК 371.213:374.7.
6. Вилотић, С. (2017). Упоредна анализа процедуре уписа дјете у први разред основне школе у Републици Српској (шк. 2015/16. и 2016/17. година).

Образовна технологија бр. 3 – 4. стр. 283 – 300.УДЦ: 372.4

7. Вилотић, С. (2017). Интерактивна настава и квалитет рада ученика млађег школског узраста. *Учење и настава, број 3*, стр. 457–472. ISSN 2466-2801. УДК 371.314.6 159.953.5-057.874
8. Вилотић, С. (2018). Ставови наставника разредне наставе према интерактивној настави. *Нова школа, број XIII (1)*, стр. 98-114. 10.7251/NSK1801098V. УДК 371.311.4 371.314.6

Саопштења на Научним скуповима:

1. Вилотић, С. (2013). Улога и компетенције наставника у инклузивном наставном процесу. Научни скуп *Мјесто и улога наставничких факултета као носилаца образовања наставничког кадра у складу са европским стандардима*.
2. Вилотић, С. (2015). Ставови учитеља и наставника према инклузији као фактор квалитета инклузивног васпитно-образовног рада. Научни скуп међународног значаја *Наука и евроинтеграције*.
3. Вилотић, С. (2016). Утицај научно-друштвених промјена на процедуру уписа дјете у први разред основне школе у Републици Српској. Научни скуп *Научно-технолошке и друштвене промјене и њихов утицај на систем образовања и васпитања*.
4. Калајџић, О. и Вилотић, С. (2017). Релације особина личности и перцепције самоефикасности адолесцената. Научни скуп *Наука и стварност*.
5. Вилотић, С. (2017). Ставови наставника разредне наставе према интерактивној настави. Научни скуп *Наука и настава данас*.

Рецензија монографије: Лаловић, Р. Р. (2012). *Из биљежнице стручног савјетника*. Центар за културу и информисање и СПиКД „Просвјета“ ОО Фоча.

4. Оцјену о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему (по поглављима)²

Докторска дисертација мр Слађане Вилотић под називом *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* састоји се од 388 странице формата А4 јасно изложеног текста са 50 табела. Подијељена је у следећа поглавља: Увод, Теоријски оквир истраживања, Методолошки оквир истраживања, Резултати истраживања и њихова интерпретација, Завршна разматрања и закључци, Резиме, Литература и Прилози.

У уводном дијелу (стр. 9-11) докторанд је указала да добијени резултати и експериментално провјерени модели могу бити смјернице за припремање, реализовање и евалуацију интерактивне наставе у свакодневној васпитно-образовној пракси. Такође, утврђени ефекти утицаја интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста у односу на примјену традиционалне наставе у реализацији садржаја из наставе српског језика и математике могу да допринесу изради стратегије стручног оспособљавања и усавршавања наставника за квалитетну и

²Испуњеност обима и квалитета у односу на пријављену тему, нарочито, треба да садржи: аналитички и системски прилаз у оцјењивању истраживачког постављеног предмета, циља и задатака у истраживању; испуњеност научног прилазу доказивања тврдњи или претпоставки у хипотезама, са обрадом података

ефикасну реализацију интерактивног наставног процеса што би исходило квалитетнијим радом ученика и стицању функционалних знања а то би имплицирало максималан развој ученика у складу са њиховим индивидуалним могућностима.

У теоријском оквиру истраживања (стр. 12-96) размотрена су теоријска полазишта битна за обрађену тему и приказани су резултати претходних истраживања у којима су проучавани проблеми блиски теми докторске дисертације. У дијелу теоријског рада *Појам и обиљежја интерактивне наставе* (стр. 13-19) анализирана су термилошка разграничења тангентних појмова те обиљежја интерактивне наставе (предности и слабости). У раду (стр. 20-22) разматрана су обиљежја квалитета рада ученика. Дио *Дидактичко-методичке специфичности ефикасне интерактивне наставе* (23-45) односи се на дидактичке моделе ефикасне интерактивне наставе, ефикасну интерактивну наставу различитих нивоа сложености, ефикасну интерактивну проблемску наставу, примјену савремене технологије и дидактичких средстава, помагала и материјала у интерактивној настави, оцјењивање квалитета рада ученика у интерактивној настави, улога и компетенције наставника у ефикасном интерактивном наставном процесу. У цјелини *Процеси и динамизми интерактивне наставе и квалитет рада ученика* (53-86) разматран је значај интерактивне наставе за учење и развој ученика, значај игре у интерактивној настави, значај подршке вршњака у процесу учења и развоја ученика, интерактивна настава и мотивација ученика, интерактивна наставе и развој емпатије код ученика, значај интерактивне наставе за формирање ученикове реалне слике о себи, значај интерактивне наставе за развој способности и вјештина ученика за ненасилну комуникацију. Дио *Преглед досадашњих тангентних истраживања* односи се на истраживања о индивидуалним разликама између ученика, ставовима наставника према интерактивној настави и њиховој мотивацији за примјену различитих модела интерактивне наставе у свакодневној васпитно-образовној пракси у циљу утицаја на квалитет рада ученика те осврт на тангентна истраживања проблематике интерактивне наставе и квалитета рада ученика.

Методолошки дио дисертације (стр. 97-175) садржи приступ проблему истраживања, проблем, предмет, значај и циљ, задатке и хипотезе истраживања, преглед варијабли обухваћених истраживањем, опис кориштених метода и инструмената истраживања са резултатима провјере њихових метријских карактеристика. Дат је опис узорка на којем је реализовано истраживање са његовом структуром по релевантним карактеристикама, описана организација и ток истраживања, те поступци за обраду прикупљених података.

Централни дио дисертације односи се на резултате истраживања и њихову интерпретацију (стр. 176 – 213), а структуриран је тако да прати истраживачка питања

и хипотезе. Приказ је прегледан и логично организован.

У поглављу Завршна разматрања и закључци (стр. 213-223) начињена је синтеза резултата истраживања.

Након закључног поглавља слиједи преглед кориштене литературе (стр. 230-238) који садржи 112 библиографских јединица које су релевантне за проблеме обухваћене дисертацијом.

Последње поглавље представљају Прилози (стр. 239-303) који садрже експериментални програм и инструменте кориштене у истраживању.

На основу свега наведеног, Комисија закључује да урађена докторска дисертација системски презентује резултате веома комплексног истраживања, те да је у потпуности у погледу обима и квалитета, у складу са темом пријављене докторске дисертације.

5. Научне резултате докторске дисертације

Комисија на основу детаљног увида у резултате предочене у докторској дисертацији *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* закључује да је докторанд мр Слађана Вилотић успјешно реализовала постављени циљ – да се експериментално утврди ниво утицаја интерактивне наставе (наставе различитих нивоа сложености и проблемске наставе) на процесуалне квалитете рада ученика током наставе, као и на исходишне темељне квалитете рада ученика, тј. резултате, мјерљива постигнућа у настави српског језика и математике у петом разреду основне школе.

Прва хипотезом и другом хипотезом претпоставило се да се примјеном интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) на часовима српског језика и математике значајније подстиче формирање реалне слике о себи ученика млађег школског узраста, него традиционалном наставом. Добијени резултати истраживања показују да доминантну улогу у формирању реалне слике о себи код дјецe заузима породица, затим вршњаци, вртић и властита активност дјетета, па тек онда школа. Такође треба имати у виду да је претходни утицај примјене традиционалне наставе српског језика и математике, као и компетенције и начин рада наставника у трајању од четири и по године значајно утицао на формирање ученикове слике о себи. Евидентно је да ученици из експерименталних одјељења нису имали потребу да „идеалну слику о себи“ (коју на овом узрасту карактерише: да о себи мисле да су: посебни, другачији, јединствени, успјешни, у центру пажње свог социјалног окружења; да се желе ослободити од сваке врсте утицаја и ауторитета одраслих; да се критички не процјењују и др.) мијењају у реалну, с обзиром на то да им је у овом узрасту веома важно да их као „идеалне“ доживљавају и прихватају вршњаци. С обзиром на то да је наставник веома важан фактор у процесу формирања ученикове

слике о себи, како у настави српског језика и математике тако и у цјелини, може се закључити да он има изузетну професионалну и моралну обавезу и одговорност да ученику омогући да формира реалну слику о себи, тако што ће кроз благовремену и реалну повратну информацију, те кроз објективну формативну и сумативну оцјену, ученику помоћи да схвати које су његове способности, могућности, таленти и вриједности а која су његова ограничења и слабости на којима треба даље да ради како би се исте превазишле и отклониле у циљу квалитетнијег рада, али и развоја у свим сегментима његове личности. Докторанд наглашава да је потребно дугорочније, систематичније, студиозније и компетентније примјењивати modele интерактивне наставе (различитих нивоа сложености, проблемска настава) како би се претходно формирана слика о себи могла трансформисати и формирати у реалну слику о себи, како у настави српског језика и математике, тако и у цјелости.

Трећом и четвртом хипотезом претпоставило се да се примјеном интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) на часовима српског језика и математике подстиче већи развој емпатије код ученика млађег школског узраста, него традиционалном наставом. Резултати истраживања указују да се ученици петог разреда углавном налазе у периоду конкретног оперативног мишљења за који је карактеристично да су још увијек у значајној мјери егоцентрични и далеко способнији да оперишу представама него апстрактним материјалом (тј. способни су да размишљају и закључују о стварима које се односе на конкретну реалност, али се јављају тешкоће када се од њих тражи размишљање о самим судовима и тврдњама јер конкретно операционално мишљење није још одвојено од садржаја мишљења). За боље разумијевање добијених резултата потребно је имати на уму да савремена психолошка и педагошка истраживања указују да нема ниједног аспекта развоја ученика (емоционални, социјални, когнитивни, физички, и др.) по коме је одјељење хомогена група. Стадијуми когнитивног развоја (мишљења) нису идентични за сву дјецу истог узраста те да би се у некој другој популацији ученика овог узраста могли очекивати и другачији резултати истраживања утицаја интерактивне наставе на развој емпатије код ученика млађег школског узраста. Дакле, евидентно је да примјена интерактивне наставе (на три нивоа сложености и проблемске наставе), у трајању од шест мјесеци, није била довољана да се код ученика експерименталне групе развије виши ниво емпатије (интегрисане све 4 њене компоненте) на часовима српског језика и математике, у односу на ученике контролне групе код које је релизована традиционална настава. За развој емпатије код ученика неопходно је да наставници стручно и континуирано примјењују интерактивне modele наставе (различитих нивоа сложености, проблемска настава, интерактивне наставе књижевности и др.) као и да уважавају узрасне и стварне индивидуалне

карактеристике ученика.

Петом и шестом хипотезом претпоставило се да се примјеном интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) постиже већа мотивација ученика за усвајање наставних садржаја из српског језика и математике, него традиционалном наставом. Анализе нивоа остварености исхода учења ученика експерименталне и контролне групе из српског језика и математике указује да остварени нивои постигнућа не кореспондирају са њиховим високим средњим оцјенама (на крају првога али и другог полугодишта школске године) из ових наставних предмета. Уколико наставници буду стручно, континуирано и одговорно примјењивали интерактивне моделе наставе (различитих нивоа сложености, проблемска настава), те ако у оквиру њихове реализације посебан акценат ставе на објективно оцјењивање нивоа остварености исхода учења ученика, то ће несумњиво допринијети и већем нивоу мотивације ученика за функционално усвајање наставних садржаја из српског језика и математике.

Седмом и осмом хипотезом истраживања претпоставило се да се примјеном интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) значајније подстиче развој способности ненасилне комуникације у настави српског језика и математике, него традиционалном наставом. Евидентно је да се способности за ненасилну комуникацију код ученика преобладајуће развијају у породици, а затим у континуитету у школи под руководством више или мање компетентног наставника (начин рада наставника до момента увођења експерименталног програма). Представљени резултати указују да је потребно да наставник стручно и континуирано примјењује интерактивне моделе наставе (различитих нивоа сложености, проблемска настава) како би се створили услови за развијање способности ученика за ненасилну комуникацију у настави српског језика и математике.

Деветом и десетом хипотезом истраживања претпоставило се да је значајан ниво утицаја интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) на процјењивање процесуалне квалитете рада ученика у настави српског језика и математике у цјелини, у односу на традиционалну наставу.

Евидентно је да примјена експерименталног програма – различитих модела интерактивне наставе (15 - различитих нивоа сложености и 15 - проблемске наставе) на часовима српског језика (15) и математике (15), у току другог полугодишта петог разреда, није била довољана да се код ученика експерименталне групе статистички значајније утиче на процјењивање процесуалне квалитете рада ученика у цјелини, у односу на ученике контролне групе код које је релизована традиционална настава.

Једанаестом и дванаестом хипотезом претпостављено је да примјена интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе)

утиче да се постигне виши ниво остварености исхода учења из наставних садржаја српског језика и математике код ученика млађег школског узраста, у односу на примјену традиционалних модела наставе. Добијени резултати истраживања указују да се примјеном интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) статистички значајно утиче на постизање вишег нивоа остварености исхода учења из наставних садржаја из српског језика и математике код ученика петог разреда основне школе, у односу на примјену традиционалних модела наставе. Представљени резултати истраживања указују да примјена интерактивних модела наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) значајно доприноси остваривању исходишних темељних квалитета рада ученика, тј. резултата, мјерљивих постигнућа која се односе на: 1. фокусирање активности на производ или резултат значајан за њих; 2. садржај и бит – усвојеност кључних наставних садржаја, што указује на ниво усвојеног знања, развијеност умијења, навика и способности; 3. потврда значаја перформанси и 4. оригиналност у извршавању задатака који имају стварне посљедице. Докторанд истиче да уколико се одговорно, стручно и континуирано организују и реализују интерактивни модели наставе (различитих нивоа сложености, проблемска настава, и др.) из српског језика и математике то ће се имплицирати на квалитет рада ученика млађег школског узраста, тј. допринијеће мотивацији ученика за учење, развоју реалне слике о себи, развоју емпатије, развоју саморегулације понашања ученика а самим тим и компетенција за ненасилну комуникацију, те вишем нивоу остварености исхода учења.

Комисија је једногласно констатовала, да резултати истраживања докторске дисертације на тему *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* представљају значајан допринос у освјетљавању актуелног и сложеног проблема експерименталне провјере утицаја интерактивних модела наставе (настава различитих нивоа сложености и проблемска настава) на квалитет рада ученика (у складу са њиховим интелектуалним и другим карактеристикама и способностима) у настави српског језика и математике. Све постављене хипотезе су коректно тестиране и дата су научна објашњења резултата што говори о савјесном и одговорном односу кандидата према постављеним истраживачким питањима.

6. Примјењивост и корисност резултата у теорији и пракси³

С обзиром на то да су недовољно истражени ефекти утицаја интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста, мишљења смо да ова тема има изузетан научно-теоријски, друштвени и апликативни значај.

Научно-теоријски значај се огледа у проучавању ове проблематике,

³ Истаћи посебно примјењивост и корисност у односу на постојећа рејешења теорије и праксе

расвјетљавању њене оправданости, утврђивању могућности и препрека у реализацији, као и давању препорука за квалитетну и ефикасну примјену у свакодневној васпитно-образовној пракси. Овим истраживањем расвијетљени су неки од проблема који се односе на: теоријске основе интерактивне наставе; појам и обиљежја интерактивне наставе; обиљежја квалитета рада ученика; дидактичко-методичке специфичности ефикасне интерактивне наставе; процесе и динамизиме интерактивне наставе и квалитета рада ученика; и ефекте утицаја интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста у односу на примјену традиционалне наставе у реализацији садржаја из наставе српског језика и математике. Основни ресурс развоја савременог друштва, који карактерише интензиван научно–технолошки напредак у свим сферама, је функционално знање и компетентни друштвено активни грађани. Актуелни процес реформских промјена у школству неопходно је да буде у складу са савременим транзиционим и васпитно-образовним токовима, да буде усмјерен на развијање толерантног друштва и допринесе систему који треба да задовољи индивидуалне могућности ученика. Самим тим, примарни задатак савремене школе треба да буде усмјерен ка томе да се кроз васпитно-образовни процес подстиче усвајање функционалних знања а тиме и развој способности ученика како би се у складу са индивидуалним могућностима развијали у цјеловите и самосталне личности способне да уче, дјелују и живе.

Друштвени значај ове докторске дисертације огледа у намјери да се развије и експериментално верификује интерактивна настава (различитих нивоа сложености и проблемска настава). Циљ је да се примјеном интерактивне наставе допринесе квалитетнијем раду ученика у настави српског језика и математике, односно примјена интерактивне наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) утиче на: 1. процесуалне квалитете рада ученика током наставе и 2. исходишне темељне квалитете рада ученика, тј. мјерљива постигнућа у настави српског језика и математике. Васпитно-образовни процес организован и реализован по начелима интерактивне наставе може допринијети функционалном знању и менталном здрављу ученика. Такође, примјеном ових модела интерактивне наставе створили би се услови за цјеловит развој и напредовање ученика а самим тим омогућило би им се да у будућности могу постати продуктивни, друштвено активни и пуноправни грађани.

Апplikативни значај се огледа у могућности примјене добијених резултата истраживања за унапређење остваривања општих и посебних васпитно-образовних циљева. Добијени резултати и експериментално провјерени модели интерактивне наставе (различитих нивоа сложености и проблемске наставе) могу бити смјернице за припремање, реализовање и евалуацију интерактивне наставе у свакодневној васпитно-образовној пракси. Такође, утврђени ефикти утицаја интерактивне наставе

(различитих нивоа сложености и проблемске наставе) на квалитет рада ученика млађег школског узраста у односу на примјену традиционалне наставе у реализацији садржаја из наставе српског језика и математике у петом разреду основне школе могу да допринесу изради стратегије стручног оспособљавања и усавршавања наставника за квалитетну и ефикасну реализацију интерактивног наставног процеса што би водило ефикаснијим радом ученика и стицању функционалних знања – развој ученика у складу са њиховим индивидуалним могућностима.

7. Начин презентовања резултата научној јавности⁴

Имајући у виду несумњиви квалитет и актуелност резултата истраживања презентованих у овој дисертацији, Комисија сматра да је пожељно да се поједини сегменти истраживања и спознаја до којих се дошло презентују научној јавности кроз радове публиковане у научним и стручним публикацијама, те да буду представљени на конференцијама, округлим столовима и/или научним скуповима.

Кандидаткиња је до сада у научним часописима и на научном скупу међународног значаја публиковала и презентовала дио сазнања до којих је дошла у току израде докторске дисертације.

1. Вилотић, С. (2017). Интерактивна настава и квалитет рада ученика млађег школског узраста. *Учење и настава, број 3*, стр. 457–472. ISSN 2466-2801. УДК 371.314.6 159.953.5-057.874
2. Вилотић, С. (2018). Ставови наставника разредне наставе према интерактивној настави. *Нова школа, број XIII (1)*, стр. 98-114. 10.7251/NSK1801098V. УДК 371.311.4 371.314.6
3. Вилотић, С. (2019). Утицај примјене интерактивне наставе на ниво остварености исхода учења ученика у настави математике у петом разреду. 10. Научни скуп са међународним учешћем *Наука и настава данас*. Педагошки факултет Бијељина (Рад је у процесу публиковања).

8. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ⁵

На основу детаљног прегледа и анализе завршене докторске дисертације мр Слађане Вилотић под називом *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* Комисија је закључила да је кандидаткиња изабрала веома актуелну и оригиналну тему истраживања, коју је спровела поштујући све принципе научног рада, користећи савремене методе за истраживање и анализу резултата. Рад је, у читавој својој садржајној структури, добро систематизован и писан разумљивим језиком и стилем. Кандидаткиња је показала да влада потребним знањима из области на коју се односи тема дисертације, те је током рада на дисертацији показала ниво самосталности који је неопходан научном истраживачу.

⁴ Наводе се радови докторанта у зборницима и часописима у којима су објављени (истраживачки проблеми и резултати предмета истраживања докторске дисертације)

⁵У закључку се, поред осталог, наводи и назив квалификације коју докторант стиче одбраном тезе

Имајући у виду ове констатације и раније изнесене ставове, Комисија даје једногласну позитивну оцјену за урађену докторску дисертацију кандидата мр Слађане Вилотић под називом *Утицај интерактивне наставе на квалитет рада ученика млађег школског узраста* и са задовољством предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву да прихвати извјештај о оцјени дисертације и да га упути у даљу процедуру и предузме све Законом предвиђене кораке у вези са давањем сагласности Сената Универзитета и заказивањем јавне одбране. Назив квалификације коју докторанд стиче одбраном тезе је: Доктор педагошких наука.

Мјесто: Пале

Датум: 22.9.2020. године

Комисија:

1. Др Бранка Ковачевић, редовни професор, Дидактика, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, ментор

2. Др Бранка Брчало, редовни професор, Методика васпитно-образовног рада, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву

3. Др Небојша Мацановић, ванредни професор, Општа педагогија, Факултет политичких наука, Универзитет у Бањој Луци
